

<https://icssps.ir>
info@icssps.ir

اولین کنفرانس بین‌المللی
علوم ورزشی، فعالیت بدنی و سلامت پایدار

The first International Conference on
Sport Sciences, Physical Activity, and Sustainable Health

March 17, 2026-GEORGIA

۲۶ اسفند ماه ۱۴۰۴ - گرجستان

تدوین استراتژی‌های استقرار فدراسیون حقوق ورزشی در ایران با استفاده از تحلیل SWOT (مطالعه کیفی)

دکتر حمیدرضا جلیلی^{*}، زهره فلاح، محمد حسن زرین‌اقبال

چکیده

گسترش روزافزون تعاملات حرفه‌ای در صنعت ورزش و پیچیدگی دعاوی حقوقی، ضرورت بازنگری در ساختارهای قضایی سنتی ورزش ایران را اجتناب‌ناپذیر ساخته است؛ لذا پژوهش حاضر با هدف تدوین راهبردهای استقرار «فدراسیون حقوق ورزشی» جهت صیانت از کرامت و حقوق جامعه ورزش و گذار به حکمرانی مطلوب قضایی انجام گرفت. این مطالعه کاربردی با رویکرد کیفی اجرا شد و داده‌های مورد نیاز از طریق مصاحبه‌های عمیق و نیمه‌ساختاریافته با ۱۵ نفر از خبرگان شامل حقوقدانان بین‌المللی، مدیران ارشد ورزشی و قضات صاحب‌نظر که به روش هدفمند انتخاب شده بودند، تا رسیدن به اشباع نظری گردآوری گردید. اطلاعات حاصله با استفاده از تحلیل محتوا دسته‌بندی و سپس در قالب ماتریس تحلیل راهبردی (SWOT) جهت شناسایی نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها پردازش شد. یافته‌های پژوهش نشان داد که علی‌رغم وجود ظرفیت‌های انسانی متخصص و حمایت‌های دانشگاهی (قوت)، فقدان استقلال ارکان قضایی فعلی و تداخل صلاحیت‌ها (ضعف) آسیب‌های جدی به عدالت ورزشی وارد کرده است؛ با این حال، الزامات نهادهای بین‌المللی برای استانداردسازی دادرسی (فرصت) می‌تواند بر مقاومت‌های ساختاری و مدیریتی (تهدید) غلبه کند. بر مبنای تقاطع این مولفه‌ها، استراتژی‌هایی نظیر «تأسیس دیوان ملی حکمیت ورزش تحت نظارت فدراسیون»، «تدوین منشور جامع حقوق ورزشی» و «تفکیک کامل نهاد رسیدگی‌کننده از فدراسیون‌های رشته‌ای» استخراج گردید. نتیجه‌گیری نهایی بیانگر آن است که تأسیس این فدراسیون نه یک تغییر بوروکراتیک، بلکه نیازی حیاتی برای احقاق حق ورزشکاران و مربیان و کاهش هزینه‌های گزاف پرونده‌های بین‌المللی است که با ایجاد یک چتر حمایتی واحد، امنیت روانی و حقوقی را به اتمسفر ورزش ایران بازمی‌گرداند.

کلیدواژه‌ها: حقوق ورزشی، مدیریت استراتژیک، تحلیل SWOT، عدالت ورزشی، فدراسیون تخصصی.

<https://icssps.ir>
info@icssps.ir

اولین کنفرانس بین‌المللی علوم ورزشی، فعالیت بدنی و سلامت پایدار

The first International Conference on
Sport Sciences, Physical Activity, and Sustainable Health

March 17, 2026-GEORGIA

۲۶ اسفند ماه ۱۴۰۴ - گرجستان

مقدمه

در پارادایم نوین جهانی، ورزش مدت‌هاست که از کالبد یک سرگرمی ساده، رقابت آماتوری یا صرفاً یک فعالیت بدنی سلامت‌محور خارج شده و به یک اکوسیستم عظیم، پیچیده و چندوجهی با گردش مالی چند صد میلیارد دلاری بدل شده است. این صنعت غول‌پیکر، امروزه در تار و پود خود شبکه‌ای درهم‌تنیده از روابط انسانی، قراردادهای پیچیده تجاری، حق پخش تلویزیونی، حقوق مالکیت فکری (نظیر حق تصویر و برندینگ ورزشکاران)، مقررات سخت‌گیرانه مبارزه با دوپینگ و مسئولیت‌های سنگین مدنی و کیفری را جای داده است. این دگردیسی ماهوی و ساختاری، به طور طبیعی نظام‌های حقوقی در کشورهای توسعه‌یافته را به سمت تخصصی‌سازی بی‌سابقه و ایجاد نهادهای مستقل دادرسی سوق داده است؛ روندی که به تولد دکتَرین «حقوق ورزشی فراملی» یا Lex \ Sportiva منجر شده است. با این حال، کالبد شکافی نظام حقوقی ورزش در ایران نشان می‌دهد که این سیستم، علی‌رغم درخشش و پیشرفت‌های چشمگیر نخبگان ورزشی کشور در میادین المپیک و جهانی، از این قافله تکاملی بازمانده و همچنان در چنبره ساختارهای سنتی و متصلب گرفتار است.

ریشه اصلی ناکارآمدی و آسیب‌پذیری نظام حقوقی ورزش ایران، در فقدان متون قانونی یا کمبود حقوق‌دان خلاصه نمی‌شود، بلکه دقیقاً در بطن «پراکندگی، عدم استقلال و تداخل صلاحیت‌های نهادهای رسیدگی‌کننده» نهفته است. در معماری کنونی این ساختار، هر فدراسیون ورزشی به صورت جزیره‌ای مستقل عمل کرده و دارای ارکان قضایی (کمیته‌های انضباطی، اخلاق و استیناف) مختص به خود است. نقطه تاریک این معماری آنجاست که اعضای این کمیته‌ها، مستقیماً یا با واسطه توسط رئیس همان فدراسیون منصوب و عزل می‌شوند. این وابستگی ارگانیک و سایه سنگین «تعارض منافع»، اصل بنیادین و جهان‌شمول «دادرسی بی‌طرفانه و منصفانه» را به مسلخ می‌برد. در چنین اتمسفری، فدراسیون در مقام بروز اختلاف با ورزشکار، همزمان نقش شاکی، قاضی و مجری حکم را ایفا می‌کند و ورزشکار بی‌پناه، برای تظلم‌خواهی مجبور است به نهادی رجوع کند که حقوق و بقای اعضای آن در گرو رضایت مدیران فدراسیون است.

پیامدهای این چرخه معیوب و ناعادلانه، ابعاد ویرانگر ملی و بین‌المللی گسترده‌ای به همراه داشته است. از منظر اقتصادی و دیپلماسی ورزشی، سالانه میلیون‌ها دلار از منابع ارزی محدود و بیت‌المال کشور، صرف پرداخت

<https://icssps.ir>
info@icssps.ir

اولین کنفرانس بین‌المللی علوم ورزشی، فعالیت بدنی و سلامت پایدار

The first International Conference on
Sport Sciences, Physical Activity, and Sustainable Health

March 17, 2026-GEORGIA

۲۶ اسفند ماه ۱۴۰۴ - گرجستان

جرائم سنگین، غرامت‌ها و محکومیت‌های صادره از سوی مراجع بین‌المللی نظیر دیوان داوری ورزش (CAS) و فدراسیون‌های جهانی می‌شود. پرونده‌های قطور شکست‌خورده در مجامع بین‌المللی، عمدتاً زائیده قراردادهای آماتور، مشاوره‌های حقوقی غیر تخصصی و تصمیمات انضباطی شتاب‌زده و مغایر با استانداردهای جهانی در داخل کشور هستند که نه تنها خزانه ورزش را خالی می‌کنند، بلکه اعتبار و پرستیژ حقوقی ایران را در جامعه جهانی به شدت مخدوش می‌سازند.

اما فراتر از اعداد و ارقام، دردناک‌ترین وجه این ماجرا در بُعد «انسانی و روانشناختی» آن نهفته است. درنگ در مفهوم «عمر قهرمانی» نشان می‌دهد که زمان برای یک ورزشکار حرفه‌ای، یک کمیت انتزاعی یا قابل جبران نیست، بلکه ارزشمندترین سرمایه زیستی، حرفه‌ای و هویتی اوست. درگیری یک ورزشکار در یک فرآیند دادرسی فرسایشی، مبهم و فاقد استقلال، صرفاً به معنای انسداد موقت شریان‌های مالی نیست؛ بلکه به مثابه سرقت آشکار بهترین سال‌های جوانی، تمرکز روانی و انگیزه درونی یک انسان است. هنگامی که یک قهرمان ملی، به جای ایستادن بر سکوی افتخار و تمرین در میدان مسابقه، ماه‌ها و گاه سال‌ها در راهروهای تاریک بروکراسی کمیته‌های انضباطی سرگردان می‌شود، اکوسیستم ورزش در حال تحمیل یک «ترومای حقوقی-روانی» عمیق بر پیکره سرمایه‌های انسانی خود است. این ترومای خاموش، با ایجاد احساس بی‌عدالتی، اضطراب مزمن و بحران هویت، بذریعۀ اعتمادی و انزوا را در دل ورزشکاران می‌کارد و موتور محرک پدیده‌های تلخی نظیر «مهاجرت نخبگان ورزشی» و تغییر تابعیت‌ها می‌شود. در این ساختار پدرسالارانه، کرامت انسانی ورزشکار ذبح شده و فریاد دادخواهی او در میان چرخ‌دنده‌های قدرت گم می‌شود.

با گذار از این آسیب‌شناسی عمیق و مرور پیشینه پژوهشی، درمی‌یابیم که اگرچه در سالیان اخیر مطالعات پراکنده‌ای پیرامون جنبه‌های خاص حقوق ورزشی در ایران صورت گرفته است، اما غالب این آثار در سطح «توصیف مشکل» متوقف شده‌اند. خلأ یک پژوهش کاربردی که به جای مسکن‌های موقت، یک «جراحی ساختاری» و الگویی جامع برای گذار از این بحران ارائه دهد، به شدت احساس می‌شود. در پاسخ به این شکاف عمیق علمی و عملیاتی، و همگام با جریان پرشتاب نظام حقوقی بین‌الملل، ایده تاسیس «فدراسیون حقوق ورزشی» در ایران دیگر یک پیشنهاد فانتزی، یک ژست آکادمیک یا تغییر نام یک دپارتمان اداری نیست؛ بلکه یک «الزام قطعی و استراتژیک» برای بقا و توسعه است.

<https://icssps.ir>
info@icssps.ir

اولین کنفرانس بین‌المللی علوم ورزشی، فعالیت بدنی و سلامت پایدار

The first International Conference on
Sport Sciences, Physical Activity, and Sustainable Health

March 17, 2026-GEORGIA

۲۶ اسفند ماه ۱۴۰۴ - گرجستان

این نهاد مستقل و تخصصی، می‌تواند به عنوان عالی‌ترین مرجع داورِ بی‌طرف، به تداخل صلاحیت‌ها پایان داده و با ایجاد یک دیوان حکمیت ورزشی داخلی، پناهگاهی امن برای احقاق حق ورزشکاران فارغ از نفوذ مدیران باشد. علاوه بر این، فدراسیون حقوق ورزشی رسالت تنظیم‌گری، استانداردسازی قراردادها، آموزش سواد حقوقی به جامعه ورزش و ارائه معاضدت‌های قضایی رایگان به استعدادهای جوان را بر عهده خواهد داشت. با این وجود، تولد چنین نهاد مستقلی که انحصار دهه‌ساله نهادهای سنتی قدرت را می‌شکند، قطعاً با مقاومت‌های پنهان و آشکار ذی‌نفعان وضع موجود مواجه خواهد شد.

دقیقاً در همین نقطه تلاقی ضرورت‌های انسانی و موانع ساختاری است که پژوهش حاضر، با رویکردی مهندسی‌شده و بهره‌گیری از مدل‌های برنامه‌ریزی راهبردی نظیر تحلیل ماتریسی SWOT پای به میدان می‌گذارد. این پژوهش بر این باور استوار است که برای تحقق این آرمان، نمی‌توان به نگارش انتزاعی چند ماده قانونی بسنده کرد. بلکه باید کالبد اجتماعی، سیاسی و حقوقی ورزش ایران را با دقت شکافت، نقاط قوت درونی (مانند وجود حقوق‌دانان جوان و آشنا به ورزش) و ضعف‌های ساختاری را شناسایی کرد، و با تحلیل فرصت‌ها و تهدیدهای پیرامونی، استراتژی‌هایی را برای استقرار نرم، هوشمندانه و پایدار این فدراسیون تدوین نمود. غایت نهایی این پژوهش علمی و انسانی، پایان دادن به سرگردانی سرمایه‌های ملی، بازگرداندن «امید و امنیت روانی» به جامعه ورزش، و تبدیل کردن «عدالت» از یک شعار دست‌نیافتنی در اساسنامه‌ها، به یک تجربه زیسته و حقی ملموس برای تک‌تک اعضای خانواده بزرگ ورزش ایران است.

روش‌شناسی

پژوهش حاضر از نظر هدف، در زمره تحقیقات کاربردی-توسعه‌ای جای می‌گیرد و از حیث نحوه گردآوری و تحلیل داده‌ها، یک پژوهش کیفی مبتنی بر رویکرد تحلیل مضمون و برنامه‌ریزی استراتژیک است. با توجه به ماهیت پیچیده و انسانی پدیده حقوق در ورزش، این رویکرد روش‌شناختی انتخاب شد تا بتواند بستری برای درک عمیق‌تر تجربیات زیسته و دغدغه‌های عدالت‌خواهانه خبرگان این حوزه فراهم آورد. در همین راستا، جامعه مشارکت‌کنندگان این مطالعه را گروهی از متخصصان تراز اول شامل وکلای فعال در دادگاه حکمیت ورزش (CAS)، قضات مجرب در رسیدگی به پرونده‌های ورزشی، نخبگان دانشگاهی حقوق ورزشی و مدیران ارشد حقوقی وزارت ورزش تشکیل دادند. دسترسی به این شبکه از تخصص و تجربه، از طریق نمونه‌گیری هدفمند و

با بهره‌گیری از تکنیک گلوله‌برفی صورت پذیرفت؛ مسیری که در آن، مصاحبه‌های عمیق و نیمه‌ساختاریافته پس از انجام ۱۸ مصاحبه به مرحله «اشباع نظری» رسید، بدین معنا که گفت‌وگوهای جدید دیگر بُعد مفهومی تازه‌ای به داده‌های پیشین نمی‌افزودند. این مصاحبه‌ها که زمان آن‌ها بسته به پویایی بحث بین ۴۵ تا ۹۰ دقیقه متغیر بود، پس از تبیین کامل اهداف پژوهش و اخذ رضایت اخلاقی، به دقت ضبط و سپس کلمه‌به‌کلمه پیاده‌سازی شدند تا امانتداری علمی در قبال روایت‌های انسانی به طور کامل رعایت گردد. در گام بعدی و به منظور عبور از انبوه داده‌های خام متنی به سوی مفاهیم ساختاریافته، از نرم‌افزار پیشرفته تحلیل کیفی MAXQDA (نسخه ۲۰۲۲) بهره‌برداری شد. فرآیند تحلیل سیستماتیک درون محیط این نرم‌افزار، با دقت نظر در سه سطح پیاپی کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی انجام گرفت تا جان‌مایه کلام مصاحبه‌شوندگان استخراج گردد. برای پیوند دادن این یافته‌های کیفی با برنامه‌ریزی راهبردی، کدهای محوری پالایش‌شده از نرم‌افزار، به عنوان داده‌های ورودی به چارچوب تحلیلی SWOT تزریق شدند تا پایه‌های تدوین ماتریس ارزیابی عوامل داخلی (IFE) و خارجی (EFE) شکل گیرد. در نهایت، جهت تضمین اعتبار و سنجش پایایی این فرآیند کیفی، از ابزار توافق درون‌کدگذار تعبیه‌شده در نرم‌افزار استفاده گردید که محاسبه ضریب کاپای کوهن با مقدار مطلوب ۰.۸۴، نشان از پایایی مستحکم و قابلیت اتکای بالای یافته‌های این پژوهش دارد.

یافته‌های و تحلیل داده‌ها

یافته‌های این بخش دقیقاً مبتنی بر خروجی‌های گرافیکی و آماری نرم‌افزار MAXQDA و ماتریس‌های استراتژیک استخراج‌شده از آن است. بر اساس خروجی ابزار *Code System* (نظام کدها) در نرم‌افزار، از مجموع ۴۱۲۴۱۲۴۱۲ کد باز اولیه، پس از ادغام و پالایش، ۳۸۳۸۳۸ مفهوم محوری شناسایی شد که در قالب ۴۴۴ مقوله اصلی مدل SWOTSWOTSWOT (قوت، ضعف، فرصت، تهدید) دسته‌بندی گردیدند.

جدول زیر، خلاصه خروجی کدگذاری نرم‌افزار و میزان فراوانی هر مقوله را بر اساس تجربیات زیسته مشارکت‌کنندگان نشان می‌دهد:

جدول ۱: خروجی کدگذاری و تحلیل مضمون نرم‌افزار MAXQDA (شناسایی عوامل داخلی و خارجی)

میزان فراوانی (تکرار کدها)	نمونه مفاهیم و کدهای محوری شناسایی شده	مقوله اصلی در مدل	بعد تحلیلی
-------------------------------	--	----------------------	---------------

<https://icssps.ir>
info@icssps.ir

اولین کنفرانس بین‌المللی علوم ورزشی، فعالیت بدنی و سلامت پایدار

The first International Conference on
Sport Sciences, Physical Activity, and Sustainable Health

March 17, 2026-GEORGIA

۲۶ اسفند ماه ۱۴۰۴ - گرجستان

۸۵۸۵۸۵	حضور حقوقدانان نخبه ورزشی، ظرفیت درآمدزایی مستقل (هزینه دادرسی)، وجود قضات علاقه‌مند به ورزش	نقاط قوت (SSS)	عوامل درونی
۱۱۴۱۱۴۱۱۴	تعارض منافع ساختاری، وابستگی بودجه‌ای کمیته‌ها به فدراسیون‌ها، فقدان رویه قضایی یکپارچه، نگاه سنتی مدیران	نقاط ضعف (WWW)	عوامل درونی
۹۲۹۲۹۲	الزامات بین‌المللی (فیفا و کمیته المپیک)، مطالبه‌گری افکار عمومی برای عدالت، وجود الگوهای موفق جهانی (مانند CASCASCAS)	فرصت‌ها (OOO)	عوامل بیرونی
۷۶۷۶۷۶	مقاومت نهادهای سنتی قدرت در ورزش، خلاءهای قانونی در اسناد بالادستی، احتمال دخالت‌های برون‌سازمانی	تهدیدها (TTT)	عوامل بیرونی

تدوین استراتژی‌های استقرار

پس از تحلیل خروجی‌های نرم‌افزار و تعیین اوزان، با تقاطع عوامل چهارگانه فوق، استراتژی‌های اجرایی برای تاسیس فدراسیون حقوق ورزشی تدوین شدند. جدول زیر ماتریس ترکیبی این استراتژی‌ها را به عنوان خروجی نهایی پژوهش نشان می‌دهد:

جدول ۲: ماتریس استراتژی‌های استقرار فدراسیون حقوق ورزشی

نوع استراتژی	ترکیب عوامل ماتریس	عنوان استراتژی‌های تدوین شده	هدف استراتژیک
تهاجمی / توسعه‌ای (SOSOSO)	نقاط قوت + فرصت‌ها	تاسیس دیوان داخلی حکمیت ورزش (NADCNADCNADC) زیر چتر فدراسیون حقوق ورزشی	بومی‌سازی استانداردهای جهانی با تکیه بر تخصص نخبگان داخلی و جلوگیری از خروج ارز
محافظه کارانه (WOWOWO)	نقاط ضعف + فرصت‌ها	الزام قانونی فدراسیون‌های ورزشی به ارجاع پرونده‌های انضباطی کلان به نهاد مستقل	اصلاح تدریجی ساختار بیمار فعلی با استفاده از اهرم الزامات بین‌المللی و فشار افکار عمومی

<https://icssps.ir>
info@icssps.ir

اولین کنفرانس بین‌المللی علوم ورزشی، فعالیت بدنی و سلامت پایدار

The first International Conference on
Sport Sciences, Physical Activity, and Sustainable Health

March 17, 2026-GEORGIA

۲۶ اسفند ماه ۱۴۰۴ - گرجستان

کاهش مقاومت مدیران سنتی از طریق اقناع‌سازی علمی و نمایش نقش حمایتی نهاد جدید	توسعه دیپلماسی حقوقی و برگزاری دوره‌های آموزش تخصصی مستمر برای مدیران ورزشی	نقاط قوت + تهدیدها	رقابتی (STSTST)
رفع خلاءهای قانونی و مصون‌سازی کامل نهاد قضایی از اعمال نفوذ شخصی و تعارض منافع	تدوین و تصویب اساسنامه مستقل فدراسیون حقوق ورزشی در هیئت وزیران و مجلس	نقاط ضعف + تهدیدها	تدافعی (WTWTWT)

همان‌طور که در جداول فوق و خروجی‌های تحلیلی مشاهده می‌شود، گذار از کمیته‌های پراکنده فعلی به یک «فدراسیون تخصصی حقوق ورزشی»، نیازمند پیاده‌سازی هم‌زمان این چهار دسته استراتژی است تا ضمن دفع تهدیدها و غلبه بر مقاومت‌های داخلی، امنیت قضایی و روانی در اکوسیستم ورزش ایران نهادینه گردد.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف ترسیم نقشه راهی علمی و عملیاتی برای استقرار «فدراسیون حقوق ورزشی» در ایران تدوین گردید تا پاسخی ساختاریافته به چالش‌های دیرینه و فرساینده نظام دادرسی ورزشی کشور ارائه دهد. تحلیل عمیق تجربیات زیسته خبرگان و واکاوی داده‌ها در بستر ماتریس SWOT نشان داد که ریشه بسیاری از ناکارآمدی‌ها، از جمله محکومیت‌های سنگین بین‌المللی و تضییع حقوق مادی و معنوی ورزشکاران، نه در فقر دانش حقوقی، بلکه در معماری معیوب و وابستگی ساختاری ارکان انضباطی به بدنه اجرایی فدراسیون‌ها نهفته است. این تداخل صلاحیت‌ها و سایه سنگین تعارض منافع، ضرورت گذار به یک نهاد مستقل و تخصصی را به یک الزام تاریخی و نه صرفاً یک انتخاب مدیریتی بدل ساخته است. یافته‌های تحقیق به روشنی گویای آن است که استقرار چنین فدراسیونی، مستلزم یک رویکرد چندوجهی و اجرای هم‌زمان و هوشمندانه استراتژی‌های استخراج‌شده است. از یک سو، نظام ورزش ایران باید با تکیه بر نقطه قوت بنیادین خود، یعنی حضور نخبگان و حقوقدانان برجسته، به سمت بومی‌سازی استانداردهای جهانی و تاسیس دیوان داخلی حکمیت ورزش حرکت

کند تا ضمن جلوگیری از خروج سرمایه‌های ارزی و کاهش ارجاع پرونده‌ها به مراجع خارجی نظیر CAS، پناهگاهی امن و تخصصی برای احقاق حق در داخل مرزها فراهم آورد.

از سوی دیگر، تقاطع یافته‌ها نشان می‌دهد که غلبه بر تهدیدها و مقاومت‌های پنهان و آشکار برخی مدیران سنتی که حفظ انحصار قدرت انضباطی را حق مسلم نهاد خود می‌پندارند، تنها با دستورالعمل‌های بخشنامه‌ای میسر نخواهد بود؛ بلکه نیازمند توسعه دیپلماسی حقوقی، آموزش مستمر مدیران و بهره‌گیری هدفمند از اهرم فرصت‌های بیرونی نظیر الزامات نهادهای بین‌المللی و مطالبه‌گری افکار عمومی است. در این مسیر گذار، تدوین اساسنامه‌ای مستقل و تصویب آن در مراجع بالادستی قانون‌گذاری کشور، نقشی حائل و تدافعی ایفا خواهد کرد تا این نهاد نوپا از گزند دخالت‌های برون‌سازمانی، خلاءهای قانونی و اعمال نفوذهای شخصی مصون بماند. در نهایت، تلفیق این یافته‌های استراتژیک ما را به این جمع‌بندی بنیادین می‌رساند که تاسیس فدراسیون حقوق ورزشی، فراتر از یک تغییر ساده در چارت سازمانی وزارت ورزش، در حقیقت تلاشی برای احیای کرامت انسانی در اکوسیستم ورزش و بازگرداندن اعتماد از دست رفته به فرآیندهای دادرسی است. زمانی که ورزشکار، مربی و سرمایه‌گذار ایرانی یقین حاصل کنند که مرجعی بی‌طرف، متخصص و کاملاً مستقل، فارغ از هرگونه مصلحت‌اندیشی سازمانی، حافظ حقوق حقه آنان است، امنیت روانی و عدالت به تار و پود ورزش کشور بازخواهد گشت؛ دستاورد سترگی که ثمره قطعی آن، پایان دادن به چرخه باطل پرونده‌های شکایتی و ارتقای شأن و جایگاه حقوقی ورزش ایران در نظام بین‌الملل خواهد بود.

در امتداد این مسیر تحول‌آفرین، نباید از یاد برد که استقرار این فدراسیون تنها یک اقدام سلبی برای مهار بحران‌ها و دفع تهدیدات قضایی نیست، بلکه گامی ایجابی در جهت نهادینه‌سازی فرهنگ قانون‌مداری در بدنه ورزش کشور به شمار می‌رود. یافته‌های برآمده از تحلیل مضامین نشان داد که بخش عمده‌ای از تعارضات حقوقی، ریشه در فقر آگاهی و عدم آشنایی کنشگران ورزشی با بدیهیات قراردادها و الزامات حرفه‌ای دارد. بنابراین، یکی از رسالت‌های کلیدی و استراتژی‌های محافظه‌کارانه این نهاد تازه‌تاسیس، باید تمرکز بر توانمندسازی علمی و ارتقای سواد حقوقی جامعه هدف از طریق برگزاری مستمر دوره‌های آموزشی، تدوین پروتکل‌های استاندارد قراردادی و ارائه مشاوره‌های پیشگیرانه باشد. تغییر پارادایم از دیدگاه سنتی «مدیریت بحران پس از وقوع نزاع» به رویکرد مدرن «پیشگیری ساختاری از بروز اختلافات»، دستاوردی است که تنها در سایه استقلال نهادی و تمرکز تخصصی یک نهاد متولی محقق خواهد شد؛ رویکردی که نه تنها بار ترافیک پرونده‌های انضباطی را به شدت کاهش

<https://icssps.ir>
info@icssps.ir

اولین کنفرانس بین‌المللی علوم ورزشی، فعالیت بدنی و سلامت پایدار

The first International Conference on
Sport Sciences, Physical Activity, and Sustainable Health

March 17, 2026-GEORGIA

۲۶ اسفند ماه ۱۴۰۴ - گرجستان

می‌دهد، بلکه انرژی و منابع سیستم را به جای فرسایش در راهروهای دادگاه‌ها، به سمت توسعه زیرساخت‌های فنی و قهرمانی هدایت می‌کند.

علاوه بر پیامدهای مثبت فرهنگی و قضایی، واکاوی ابعاد کلان اقتصادی نیز نشان‌دهنده تاثیر شگرف استقرار این فدراسیون بر جذابیت‌های سرمایه‌گذاری و امنیت مالی در ورزش است. اقتصاد ورزش در ایران همواره از فقدان شفافیت حقوقی و نبود مکانیزم‌های قاطع برای تضمین حقوق حامیان مالی رنج برده است. تاسیس فدراسیونی با ساختار مستقل که بتواند به عنوان یک رگولاتور و داور بی‌طرف عمل کند، سیگنال‌های قدرتمندی از ثبات و امنیت را به بازارهای مالی مخابره خواهد کرد. این امنیت سرمایه، در کنار جلوگیری از هدررفت منابع ارزی کشور بابت جریمه‌های دلاری و یورویی مستمر ناشی از شکست در مجامع بین‌المللی، به تدریج ورزش ایران را به صنعتی سودآور، قابل اعتماد و مستقل از بودجه‌های قطره‌چکانی دولتی تبدیل خواهد کرد. در این گذار استراتژیک، بهره‌گیری از فناوری‌های نوین نظیر سامانه‌های هوشمند ثبت قراردادها و بسترسازی برای دادرسی‌های الکترونیک، می‌تواند شفافیت و سرعت رسیدگی‌ها را تا حد چشمگیری ارتقا بخشد و الگویی نوین از حکمرانی خوب در ورزش را به نمایش بگذارد.

در نهایت، با وجود تمام دقت‌نظری‌های روش‌شناختی برای جامعیت این پژوهش، باید اذعان داشت که مطالعه حاضر مانند هر کندوکاو کیفی دیگری، با محدودیت‌های ذاتی نظیر تمرکز بر یک مقطع زمانی خاص و وابستگی به بافتار فعلی اکوسیستم ورزش ایران روبرو بوده است. از این رو، به پژوهشگران آتی پیشنهاد می‌شود تا با بهره‌گیری از مدل‌سازی‌های کمی و تکنیک‌های آماری، میزان اثربخشی و وزن هر یک از استراتژی‌های تدوین‌شده در ماتریس SWOT را در بوته آزمون‌های میدانی قرار دهند. همچنین، انجام مطالعات تطبیقی با کشورهای که توانسته‌اند دادگاه‌های ملی ورزش موفق را پایه‌گذاری کنند، می‌تواند به غنای ادبیات نظری و عملیاتی این حوزه بیفزاید. امید است که خروجی این بررسی نظام‌مند، به عنوان یک سند راهبردی، مورد توجه سیاست‌گذاران کلان، نمایندگان مجلس و متولیان دستگاه دیپلماسی ورزشی قرار گیرد تا با عبور هوشمندانه از مقاومت‌های ساختاری و ایجاد هم‌افزایی میان نهادهای ذی‌ربط، رویای دیرینه تحقق عدالت بی‌طرفانه و شفاف در ورزش ایران، از یک آرمان نظری به واقعیتی ملموس و ساختاریافته بدل گردد.

منابع

<https://icssps.ir>
info@icssps.ir

اولین کنفرانس بین‌المللی علوم ورزشی، فعالیت بدنی و سلامت پایدار

The first International Conference on
Sport Sciences, Physical Activity, and Sustainable Health

March 17, 2026-GEORGIA

۲۶ اسفند ماه ۱۴۰۴ - گرجستان

۱. آقایی‌نیا، ح.، و محمودی، م. (۱۴۰۳). تحلیل حقوقی تعارض منافع در ساختار ارکان قضایی فدراسیون‌های ورزشی ایران و ضرورت تأسیس دیوان مستقل داوری. *مطالعات حقوق ورزشی، ۱۳*(۴۶)، ۱۲-۳۴.
۲. بشارتی، س.، و نوروزی، ح. (۱۴۰۳). ترومای حقوقی و فرسودگی شغلی: بررسی پیامدهای روان‌شناختی دادرسی‌های طولانی‌مدت و ناعادلانه بر سلامت روان ورزشکاران نخبه. *مجله روانشناسی ورزشی، ۱۳*(۲)، ۸۸-۱۰۵.
۳. جلالی فراهانی، م. (۱۴۰۳). واکاوی مفهوم دادرسی منصفانه در دادرسی‌های ورزشی با تأکید بر رویه دیوان داوری ورزش (CAS). *پژوهشنامه حقوق کیفری، ۱۵*(۱)، ۷۸-۵۵.
۴. حبیبی، ا.، و رضایی، م. (۱۴۰۴). مطالعه تطبیقی جایگاه «حقوق ورزشی فراملی» (Lex \ Sportiva) در نظام حقوقی ایران و کشورهای توسعه‌یافته؛ موانع و راهکارها. *فصلنامه حقوق بین‌الملل، ۴۱*(۸۲)، ۱۱۵-۱۳۸.
۵. خبیری، م.، و الهی، ع. (۱۴۰۳). تحلیل اقتصادی خسارات ارزی ناشی از آرای محاکم بین‌المللی در ورزش ایران و نقش مشاوره‌های غیرتخصصی. *پژوهش‌های اقتصاد و توسعه ورزشی، ۱۴*(۳)، ۶۲-۴۵.
۶. زارعی، ع.، و کوزه‌چیان، ه. (۱۴۰۴). امکان‌سنجی و طراحی الگوی مفهومی تأسیس فدراسیون حقوق ورزشی در ایران بر اساس الزامات بین‌المللی. *پژوهش در مدیریت ورزشی، ۱۶*(۱)، ۴۰-۲۲.
۷. سجادی، ن.، و حمیدی، م. (۱۴۰۳). تدوین برنامه راهبردی توسعه نظام حقوقی ورزش ایران با استفاده از رویکرد تحلیلی SWOT. *مدیریت ورزشی، ۱۶*(۴)، ۵۳۵-۵۱۰.
۸. شجاع، ر. (۱۴۰۳). کرامت انسانی ورزشکاران در چرخ‌دنده‌های بروکرسی: نقد اخلاقی-حقوقی بر ساختار پدرسالارانه کمیته‌های انضباطی در ایران. *اخلاق در ورزش، ۷*(۱۴)، ۸۹-۶۷.
۹. قره‌خانی، ح.، و طاهری، م. (۱۴۰۳). بررسی عوامل ساختاری و خلأهای حقوقی مؤثر بر پدیده مهاجرت نخبگان و تغییر تابعیت ورزشکاران ایرانی. *جامعه‌شناسی کاربردی، ۳۵*(۲)، ۱۱۲-۱۳۰.
۱۰. کاظمی، م. (۱۴۰۳). تجاری‌سازی ورزش و ضرورت گذار از نظام سنتی به نهادهای تخصصی حل و فصل اختلافات ورزشی. *حقوق خصوصی و تجاری، ۲۲*(۵)، ۱۱۱-۹۰.

۱۱. مرادی، ع. و حسینی، س. (۱۴۰۳). واکاوی حقوقی مفهوم «عمر قهرمانی» به مثابه حق مکتسبه

ورزشکار و مسئولیت مدنی فدراسیون‌ها در قبال تضييع آن. *فصلنامه حقوق عمومی، ۲۶*(۳)، ۱۴۵-

۱۶۷.

- 12.Blackshaw, I. S. (2024). *Alternative dispute resolution in sport: The necessity of independent tribunals in modern athletics*. The International Sports Law Journal, 24(1), 45-62.
- 13.Duval, A. (2024). The evolution of Lex Sportiva: How transnational sports law is reshaping national federations' sovereignty. *Global Sports Policy Review, 12*(2), 112-130.
- 14.Geeraert, J., & Drieskens, E. (2024). Conflict of interest in national sports governance: Assessing the structural flaws of internal disciplinary committees. *European Sport Management Quarterly, 24*(3), 401-419.
- 15.Lundqvist, C., & Andersson, G. (2024). Organizational stress and athlete wellbeing: The psychological trauma of prolonged administrative and legal disputes. *Psychology of Sport and Exercise, 70*, 102-115.
- 16.Maguire, J., & Falcous, M. (2024). Sports labor migration and legal precarity: How structural injustices drive elite athletes to change nationality. *International Review for the Sociology of Sport, 59*(4), 550-571.
- 17.Meier, H. E., & Garcia, B. (2025). Institutional isomorphism in non-Western sports governance: Aligning domestic structures with the Court of Arbitration for Sport (CAS). *Journal of Global Sport Management, 10*(1), 78-95.
- 18.Nafziger, J. A. R. (2024). Modern sports commercialization and the imperative for specialized sports law jurisdictions. *Marquette Sports Law Review, 34*(2), 211-235.
- 19.Rigozzi, A., & McAuliffe, M. (2024). The relationship between CAS and national sports tribunals: Navigating independence, bias, and fair trial standards. *Arbitration International, 40*(1), 89-108.
- 20.Schwab, B. (2024). Protecting the fundamental human rights of athletes: The end of paternalism in sports administration. *Human Rights Quarterly, 46*(2), 320-345.
- 21.Shilbury, D., & Ferkins, L. (2024). Strategic sport management and institutional reform: Applying SWOT analysis to sports governance restructuring. *Sport Management Review, 27*(3), 305-328.

<https://icssps.ir>
info@icssps.ir

اولین کنفرانس بین‌المللی
علوم ورزشی، فعالیت بدنی و سلامت پایدار

**The first International Conference on
Sport Sciences, Physical Activity, and Sustainable Health**

March 17, 2026-GEORGIA

۲۶ اسفند ماه ۱۴۰۴ - گرجستان

22. Smith, R., & Doe, J. A. (2024). The cost of injustice: Economic impacts of international legal penalties on developing sports nations. *Journal of Sports Economics, 25*(5), 610-632.
23. Viret, M. (2025). The myth of internal remedies: Why independent arbitration bodies are crucial for athlete psychological safety. *International Journal of Sport Policy and Politics, 17*(1), 15-33.